Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Johtava asiantuntija Johanna Vanhatalo

Asiantuntijakuuleminen maa- ja metsätalousvaliokunta 21.10.2025 sekä ympäristövaliokunta 4.11.2025.

Asia: E 80/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2025-AK-40356.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto E-kirjelmästä Komission tiedonanto luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut valmistelemassa ympäristöministeriön johdolla laadittua E-kirjelmää. Ministeriö yhtyy E-kirjelmässä esitettyyn valtioneuvoston kantaan ja haluaa nostaa esille seuraavat näkökohdat kotimaisen maa- ja metsätalouden raaka-aineen tuotannon sekä ruuantuotannon näkökulmasta.

Ministeriö suhtautuu myönteisesti luonnonarvomarkkinoiden kehittämiseen

Ministeriö pitää luonnonarvomarkkinoiden kehittämistä tervetulleena. Kestävän kehityksen edistäminen ja monimuotoisuustavoitteiden saavuttaminen, esimerkiksi EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttävät nykyisten julkisten rahoitusvälineiden täydentämistä yksityisillä investoinneilla. Kiristyneessä valtiontalouden tilanteessa on tärkeää löytää uusia markkinaehtoisia ratkaisuja, joilla voidaan vastata samanaikaisesti useampaan tarpeeseen. Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että ruuantuotanto on maatalouden tärkein tehtävä ja huoltovarmuuden perusta. Kannattava ja kokonaiskestävä metsätalous on puolestaan metsäalan arvonluonnin perusta.

Luonnonarvomarkkinat koskevat poikkileikkaavasti monia sektoreita. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että luontohyvitysten kehittämisessä edetään laajassa yhteistyössä, tutkimustietoon ja vapaaehtoisuuteen pohjautuen. Markkinoiden uskottavuus edellyttää kriteerien, valvonnan ja pysyvyyden määrittämistä, luonnontilan arviointia ja mittaamista sekä yhdenmukaista rekisteröintiä. Luontohyvitysten tulisi olla toimijoiden näkökulmasta toteuttamiskelpoisia ja taloudellisesti houkuttelevia, jotta niitä voidaan laaja-mittaisesti hyödyntää. Luonnonarvomarkkinat voivat toteutuessaan tarjota maanomistajalle uuden tulonlähteen.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että luonnonarvomarkkinat ovat ekologista kompensaatiota laajempi käsite. Luonnonarvomarkkinat voivat tarkoittaa suojelun lisäksi myös ennallistamista, luonnonhoitoa sekä muuta taloudellista toimintaa. Metsäsektorilla on jo pitkään tehty virkistysarvokauppaa. Lisäksi kansallisessa metsästrategiassa on Elonkirjoa talousmetsissä -kärjen alla yhtenä toimenpiteenä kehittää markkinaehtoisia toimintamalleja ympäristöhyötyjen turvaamiseen. Luonnon monimuotoisuuden ja sen tuottamien ekosysteemipalveluiden ylläpitäminen tukee myös ilmastonmuutoksen hillintää sekä sen vaikutuksiin sopeutumista. Lisäksi ministeriö pitää hyvänä, että komission tiekartassa on tuotu esille, että luonnon monimuotoisuutta ja luontoa koskevilla rahoitusvälineistöillä voidaan myös vahvistaa biotaloutta.

Maa- ja metsätalousministeriö tuo esille, että luonnonarvokaupan lähtökohtana on markkinaehtoisuus. Valtion rooli luonnonarvomarkkinoilla on ensisijaisesti informaatio- ja normiohjausta sekä rekisteriviranomaisena toimimista. Lisäksi valtio (Metsähallitus) voisi suurena maanomistaja itse toimia luontohyvitysten tuottajana.

Vaikutukset maa- ja metsätalouden arvoketjuun sekä elinkeinomahdollisuuksiin

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi Pellervon taloustutkimus PTT:ltä alkuvuodesta 2025 selvityksen luonnonarvomarkkinoiden kehittämismahdollisuuksista maa- ja metsätalouden arvoketjun sekä elinkeinotoiminnan näkökulmasta. Selvitys julkaistaan virallisesti lokakuun 2025 lopussa. PTT:n selvityksen mukaan maanomistajapuolella on kiinnostusta luonnonarvomarkkinoihin, mutta osallistumiseen vaikuttavat luonnonarvokaupasta saatava korvaustaso, sitovuus sekä joustavuus. Toisaalta METSO-ohjelma on lisännyt vapaaehtoisen suojelun hyväksyttävyyttä ja luottamusta[1].

Selvityksen mukaan luonnonarvomarkkinat toimivat maa- ja metsätalouden täydentävänä tulonlähteenä, ei nykyisen talouskäytön korvaajana. Maa- ja metsätalouden osalta luonnonarvokaupan arvioidaan ohjautuvan pääasiassa heikkotuottoisille ja suojeluun soveltuville talouskäytön ulkopuolisille aloille, joten kansallisella tasolla vaikutus ruuantuotantoon sekä metsien talouskäyttöön arvioidaan selvityksessä vähäiseksi. Laaja suojelu voisi metsätaloudessa hieman vähentää puun tarjonta ja maataloudessa laaja ennallistaminen saattaisi jonkin verran supistaa aktiivisessa tuotannossa olevaa viljelysalaa. Samaan aikaan kehittyvät luonnonarvomarkkinat voivat monipuolistaa elinkeinoja (esimerkiksi luontomatkailu, hoitourakointi, konsultointi) ja synnyttää liiketoimintaa välittäjäorganisaatioille.

Luonnonarvomarkkinat eivät nykyisessä mittakaavassa korvaa tukijärjestelmiä, mutta ne voivat täydentää esimerkiksi METSO- ja Helmi-ohjelmia.

Markkinoiden pullonkaulat

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tällä hetkellä luonnonarvomarkkinoilla on vielä useita avoimia kysymyksiä, esimerkiksi ostajan ja myyjän välisiin sopimuskäytöntöihin sekä luontohyvitysten pysyvyyteen / määräaikaisuuteen liittyen. Lisäksi luonnonarvomarkkinoilla on tällä hetkellä osaamisvajetta. Luonnonarvokauppa edellyttää maanomistajilta enemmän osaamista kuin esimerkiksi perinteinen puukauppa.

Ministeriön näkökulmasta luonnonarvomarkkinoiden edistämisessä kansallisella ja EU-tasolla tulisi edetä vaiheittain kokeiluiden ja selvitysten kautta. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla laatia komission tiekartan rinnalle kansallinen luonnonarvomarkkinoiden etenemissuunnitelma.

[1] Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman loppuarviointi. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-873-4